

Zamenjivanjem antifašizma rastegljivim antitotalitarizmom i antitotalitarnim obrascem istorije DDR-a mnogi konvertiti obezbedili su mesto u nomenklaturi novog sistema. R. Lepsius je kod poređenja diktatura ukazao na asimetriju istočne i zapadne Nemačke. Za zapadne Nemce prerada istorije DDR-a nije nikakav egzistencijalni proces, jer ne pogađa njihovo biografsko iskustvo, niti izaziva reorganizaciju njihovih kognitivnih političkih stavova. Međutim, na drugoj strani u iskustvu istočnih Nemaca nacizam nije bio primaran ni opterećujući. Ipak pošto je stav prema Hitlerovom režimu, kao verziji totalitarizma, u jezgru normativnih sadržaja Berlinske republike, ova asimetrija prodire u sadržinsko i metodsko suočavanje sa DDR istorijom. Na sličan način su u Jugoslaviji građanski rat i nacionalizam neutralizovali razlike između novih država u odnosu prema socijalističkom iskustvu i poravnali mnoge isključivosti. Socijalizam je pođednako totalitaran i kriv svima, ali iz različitih razloga. Opšti antitotalitarni protivstav zamagluje istraživanje konkretnih protivrečnosti jugoslovenskog socijalizma, iz istih razloga sa kojih Bialas izričito tvrdi da zbirni pojam "dve nemačke totalitarne diktature" sprečava razumevanje DDR-a.

Otkuda, međutim, uprkos snažnoj antitotalitarnoj propagandi, relativno brojno i uporno poistovećivanje građana DDR-a sa starim sistemom? Poznat je odgovor TOT. Radi se o nasilnoj indoktrinaciji i njenim neprevladanim ostacima. Ovim se sužava socijalizacija na političku indoktrinaciju, mešaju se pojmovi, forma i sadržaj. Polazi se od dogme o sveprisutnoj države, a ne pita se o realnoj sposobnosti zapažanja ljudi, koji su živeli i preživeli DDR. Otuda i teškoće objašnjenja poistovećivanja bivših građana DDR-a sa starim sistemom. A. Švarc i G. Valerijus iz Instituta za transformaciju u Frankfurtu na Odri empirijskim istraživanjem pokazali su da nije samo politička sfera određivala socijalizaciju, tj. načine mišljenja i delanja stanovnika DDR-a, pogotovo ne kod procesa prilagođavanja na proces transformacije u ujedinjenoj Nemačkoj. Svakodnevni život, tj. životne veze ljudi stvarali su dalekosežni spektar oslonaca identifikacije sa ranijim društvom, npr. u društvenim i kulturnim dimenzijama (Schwarz, Valerius 2000). U suženom pojmu socijalizacije TOT nema mesta za neplanirane i nesvesne uticaje. Mnogi politički i apolitični uticaji, prisutni u otvorenom i povratnom obliku želja, vrednosnih usmerenja i obrazaca ponašanja, mogu se rekonstruisati specijalnim naučnim postupcima. Reč je o tumačenju latentnih obrazaca stvarnosti i latentnih struktura smisla kod teorija o svakodnevnicima, koje podsećaju da nepisana društvena pravila opštenja postaju očevidna tek kada se naruše ili obezvrede. Treba proučavati ne samo službene proglase nego i realna posredovanja između sistema i životnog sveta, tj. načine na koji su konkretno povezani vlast i svakodnevica, kao i sistematske pretenzije i realne društvene situacije, u kojima se život reprodukovao. Složena je i višestruko posredovana veza između diktatorske vlasti, ideološkog disciplinovanja i paternalističke socijalne politike da bi se jednostavno svela na obrazac prinude. Zato je "objektivna hermeneutika", tj. socijalna fenomenologija (Srubar), koja kod istraživanja životnog sveta prati promenu perspektive (od okvira i uticaja ustanova ka perspektivi aktera tj. delanja), nespojiva sa TOT.

Jedno empirijsko istraživanje inženjera iz bivšeg DDR-a 1996. pokazalo je raznovrstan uticaj rada, profesije, kolektiva, pogona, zatim različite obrasce opažanja i delanja minulog iskustva DDR-a i različite oslonce identifikacije sa DDR-om (Schwarz, Valerius 2000). Između radnika i predstavnika različitih hijerarhija nije bilo konkurencije zbog složene samointegracije u kolektiv na nivou sveta života, a zatim i zbog neopterećenosti borbama za položaj. To je uslovalo posthumno opažanje DDR društva kao "ljudskijeg" i "istinskijeg".